

РОЛЬ БІБЛІЙНИХ ПОРІВНЯНЬ У ТВОРЧОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Проаналізовано вплив біблійних текстів на творчість Григорія Сковороди крізь призму використання ним порівнянь зі Святого Письма. Розглянуто причини появи біблійних порівняльних конструкцій у творчості філософа, способи введення їх у текст. Відзначено творення Сковородою власних порівняльних конструкцій на матеріалі біблійних порівнянь.

Ключові слова: *Біблія, текст, порівняльні конструкції, суб'єкт порівняння, об'єкт порівняння.*

Парадигма барокового мислення з його наскрізним релігійним забарвленням яскраво представлена у творчості християнського платоніка Григорія Сковороди. Він, безперечно, був людиною нового часу, синтезувавши Платонове сприйняття Біблії, поєднавши античні та християнські традиції, згармонізувавши духовний та матеріальний світи. Святе Письмо у Григорія Сковороди стало основою пізнання природної, гармонійної людини – отого мікрокосму – з її подвійною натурою: видимою і невидимою. Проповідуючи культ сильної внутрішньої людини, яка перемогла себе, Сковорода зробив її мірилом світу, Біблії та Бога. У розумінні Варсави (як часто називав себе мислитель) алегоричне, символічне, а не буквальне, догматичне прочитання Біблії є своєрідним ключем до розуміння макрокосму (Всесвіту довкола нас) та мікрокосму (душевного світу людини). За словами В. Пахаренка, Г. Сковорода став найяскравішим представником українського бароко, який своєю популярністю, авторитетом вивів нашу культуру в коло європейських, світових культур, де можна розглядати Біблію як „код світової літератури“ (У. Блейк).

Особистість мандрівного слобожанського філософа Григорія Сковороди упродовж ось уже кількох століть привертає до себе пильну увагу світу. Про життя та творчість Сковороди написано сотні історико-філософських, богословських, літературознавчих, лінгвістичних, педагогічних, музичних та інших розвідок [9, с. 3]. Значна кількість сквородинських студій, які з'явилися українською, англійською, італійською, німецькою, польською, російською, французькою, чеською та іншими мовами, робить наше знання про філософа глибшим і багатограннішим. Щоправда, на сьогодні різні ділянки академічної сквородіани опрацьовані недостатньо [9, с. 3, 23], що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Творчість Г. Сковороди розглядали насамперед у контексті дослідження барокової літератури та культури XVI – XVIII ст. Д. Наливайко, М. Сулима, А. Макаров, О. Мишанич, Л. Ушкалов, В. Соболев, М. Корпанюк, Т. Рязанцева, Вал. Шев-

чук та ін. Мовознавчих праць порівняно незначна кількість, і вони найчастіше стосуються питання, якою мовою писав Сковорода (І. Білодід, Л. Гнатюк, М. Лесюк, В. Чапленко та ін.). Л. Бойко зосередила свою увагу на наукових, філософських та природознавчих термінах, які вжито у творах Г. Сковороди. Водночас жоден сучасний дослідник не оминає того факту, що вся творчість Григорія Сковороди нерозривно пов'язана з Біблією (В. Сулима, Г. Паласюк, Л. Ушкалов, В. Романець, В. Нічик та інші). Науковці відзначають наявність у творчій спадщині філософа значної кількості біблійних мотивів та образів, дискутують щодо інтерпретації ним змісту біблійних текстів. Проте досі ніхто не зауважував великої кількості біблійних порівнянь, якими насичені і художні, і філософські твори Сковороди, і його листування.

Мета дослідження – виокремити й охарактеризувати біблійні порівняльні конструкції в художньо-образній площині текстів Г. Сковороди та в його кореспонденції, вказати особливості їх використання автором.

Завдання – проаналізувати роль біблійних порівнянь у творчості Григорія Сковороди, мету їх використання і тим самим доповнити знання про значення Божого Слова для Сковороди, його вплив на погляди філософа.

У працях сучасних українських дослідників (І. Кучеренка, О. Марчук, О. Барменкової, С. Рошко, Н. Шаповалової, Л. Мацько, Є. Павленка) порівняння постає як складна лінгвістична категорія, яка включає в себе одиниці всіх мовних рівнів і може виражатися словосполученням, реченням або надфразною єдністю. Порівняння визначають як фігуру мови, функцією якої є зображення предмета, особи, явища, дії через найхарактерніші ознаки, які органічно властиві для інших. Структурно порівняльна конструкція складається із чотирьох компонентів: суб'єкта порівняння (того, що порівнюється), об'єкта порівняння (того, з чим порівнюється об'єкт), основи (ознаки, за якою порівнюються суб'єкт і об'єкт) та показника порівняння (засобу вираження порівняльної семантики).

Григорій Сковорода, якого ще за життя називали українським Сократом, українським Горациєм і українським Езопом, знав грецьку, латинську, польську, старогрецьку, німецьку мови. Свої твори він писав церковнослов'янською мовою з українськими, польськими, німецькими, латинськими словами і фразами. Як відомо, Старий Заповіт Святого Письма написаний давньоєврейською мовою частина – арамейською, а Новий Заповіт – давньогрецькою мовою. Можливо, Г. Сковорода, для якого Біблія була основою,

ключем до пізнання інших світів, читав тексти Святого Письма, якщо не в оригіналі, то принаймні в перекладах на інші мови.

У значній кількості випадків Сковорода звертається до прямого цитування біблійних текстів, не вносячи змін у цитовані фрагменти. Сам філософ у „Розмові п'яти подорожніх про істинне щастя в житті“ писав: „*Але ця найчудовіша для мене Книга* (Біблія. – І. С.) *над усіма моїми полюбовницями* (іншими повчальними книгами. – І. С.) *гору одержала, втоливши мою довгочасову спрагу та голод хлібом і водою, солодишою меду та щільника, Божої істини й правди, і відчуваю особливу до неї свою природу. Тікав, тікаю і втік, за Божим керівництвом, від усіх життєвських перепон та плотських коханок, щоб міг спокійно насолоджуватися в пречистих обіймах найгарнішої, більше від усіх дочок людських, цієї Божої дочки*“ [8, с. 159]. У цьому ж творі від імені одного з учасників бесіди про душевний спокій після однієї з багатьох біблійних цитат Сковорода зауважує сам собі: „*Не утѣрпел ты, чтоб не приложитъ библейского алмаза*“ [10, с. 174].

Як зазначено, дуже часто Сковорода „прикладє“ біблійні порівняльні конструкції. За даними нашого дослідження, Святе Письмо містить близько 3600 порівнянь, у творах Григорія Сковороди вони використовуються близько 100 разів. Більшість із них знаходимо у філософських творах – 83.

Проаналізувавши, які саме біблійні книги цитує Григорій Сковорода, побачимо, що майже всі, за винятком деяких історичних книг та книг Малих пророків (книг пророків невеликих за обсягом порівняно із книгами Великих пророків – Ісаї, Єремії тощо), зокрема і девтороканонічні книги Мудрості та Сираха. Названі книги були канонізовані пізніше від решти 39 книг Старого Заповіту. Від часів тридентського собору 1546 року, на якому ці книги канонізували, вони називаються „девтороканонічними“ [1, с. 30]. Варто зазначити, що цих книг немає у православних перекладах Біблії. Частотне використання Григорієм Сковородою порівнянь із цих книг свідчить про те, що вони для нього є однаково богонатхненними, як і книги першого канону, а в їхній назві відбився лише пізніший час канонізації цих книг. Читачі творів філософа знайомляться з перлинами біблійної мудрості як із Старого, так і з Нового Заповіту, а це, зважаючи на популярність його творчості та широку географію її досліджень сприяло поширенню біблійного слова як серед його сучасників, так і серед широкого кола пізніших читачів як в Україні, так і поза її межами.

Найчастіше Сковорода використовує порівняння із Книги Псалмів (близько 20 разів), що підкреслює значення цієї книги для українського народу. Дослідники зазначають: „Псалми постійно використовувались і використовуються у

Службі Божій. Псалтир був однією з найчастіше переписуваних і друкованих книг, псалми весь час у найширшому обсязі були відомі для інтелектуальних еліт“ [3, с. 54]. Також часто філософ звертається до цитування Книги Приповідок та Книги пророка Ісаї. Остання має особливе значення для Сковороди, про що свідчать заклики перед введенням порівняння у текст: *Слушай Ісаїю ...* [10, с. 371]; *Коль красно ... выразил Исаїа* [10, с. 147]; *Яков: Как хочиши ругайся и шпиняй, а я со Исаїєю ...* [10, с. 147]; *О котором Исаїа ...* [10, с. 369]. Очевидно, ця книга Старого Заповіту найбільше спонукала Григорія Сковороду до роздумів і викликала замилювання красою вислову. Ісаю називають найбільшим з усіх пророків Ізраїля, його роль полягала в тому, щоб утішити й розважити земляків у нещасті, підкреслити, що Господь не полишить їх згідно з тим, як Він обіцяв їхнім предкам. Крім того, саме Ісаїя напроорокував прихід Сина Божого і його смерть у стражданнях. Мова Ісаї – незрівнянна клясична мова єврейської літератури [13, с. 814]. Цитовані Г. Сковородою порівняння свідчать, що філософ сприймає Божі обіцянки дійсними не лише для обраного народу Ізраїля, а й для всіх, хто вірить у Бога: *В то время вся вселенная* (підкреслення наше. – І. С.) *с незнанным веселіем и согласіем плещуща руками, воскликнула сию Исаїю пѣснь: „И будет Бог твой с тобою присно, и насытишия, яко же желает душа твоя, и кости твоя утучнѣют и будут, яко ветроград напоенный и яко источник, ему же не оскудѣ вода, и кости твои прозябнут, яко трава, и разбогѣют, и наследят роды родов“* [10, с. 36, 123, 180, 371]. Повторенням цієї цитати в епіграфі до „Пісні 3“ із „Саду божественних пісень“ та у трьох філософських творах („Наркісс“, „Разговор пяти путников о истинном щастіи в жизни“, „Диалог „Имя ему – потоп зміин“) Сковорода підкреслює важливість цієї думки для себе особисто і для своїх реципієнтів. Водночас порівняння її із сучасними перекладами Біблії ледве дає змогу ідентифікації її як конкретного місця із Книги Ісаї: *Так бо говорить Господь: Ось я спрямую до нього мир рікою, потоком зливним будете ви звідти славу народів усмоктувати... Побачите це, і звеселиться ваше серце; немов трава квітнуть ваші кості ...* [13, с. 867–868]. Можливо, це місце складне для інтерпретації, але й інші класичні переклади Біблії – І. Огієнка та П. Куліша – теж близькі до перекладу І. Хоменка: де суб'єктом порівняння у Сковороди є „кості“, у сучасних перекладах йдеться про „мир“: *Ось керую до нього Я мир, немов річку ...* [11, с. 835]; *Рікою направлю до нього мир ...* [12, с. 655]. Це може свідчити про неточність перекладу Біблії, яким користувався Г. Сковорода, або про його власну інтерпретацію Святого Письма, поетизацію цієї цитати. Можна при-

пустити також, що сучасні перекладачі замінили не зовсім зрозумілий для читачів біблійний символ. Об'єкт порівняння у всіх класичних перекладах і у творах Г. Сковороди збережений. Проте частотне цитування Біблії філософом і подібні випадки розбіжності між його творами та сучасними перекладами Святого Письма можуть стати приводом для перегляду таких місць у перекладах.

Підкреслимо, що у творчій спадщині Григорія Сковороди помітна така біблійна риса, як наявність повторюваних порівнянь, які поряд із наскрізними біблійними мотивами і образами виконують функцію зв'язку збірника книг в одну цілісну Книгу [4, с. 22]. У Г. Сковороди такі порівняння, як зазначено, слугують насамперед для підкреслення важливої для нього біблійної істини, засобом донесення її до реципієнта. Так, 7 разів Г. Сковорода цитує (навіть по двічі в одному творі) порівняння: *Душа наша спаслась, як пташка з сильця птахоловів; сильце порвалось і ми спаслися* [13, с. 694]; *Звільнись, неначе сарна з рук (мисливця) і немов та птиця з сильця* [13, с. 709]. Воно трапляється в коментарях до Пісні 14 із „Саду божественних пісень“ у філософських творах „Наркісс. Разглагол о том: Узнай себе“, по двічі у творах „Разговор пяти путников о истинном щастии в жизни“ та „Благодарный Еродий“. У коментарі до чотирнадцятої пісні Сковорода пояснює, чому ця думка така важлива: *Птица бо есть сердце наше и аще оно не увязло (в грѣхах. – І. С.), можем воспѣть и мы: „Душа наша, яко птица избависи“* [10, с. 45]. Отже, цією цитатою філософ підкреслює важливість звільнення душі від гріхів, радість від цього звільнення. У творі „Благодарный Еродий“ автор вказує, що Отець Небесний сприятиме такому визволенню: *Услыши глас отца твоего и спасешия от сѣти, яко же серна от ловцов* [10, с. 326]. Таких повторюваних порівнянь у творчій спадщині Григорія Сковороди – 12, а отже Біблія впливає не лише на світогляд мислителя, він також наслідує й окремі риси біблійного стилю.

Також біблійні порівняння є поштовхом до написання окремих творів Г. Сковороди. Так, вони слугують епіграфами до пісень 3, 6, 20, з'являються в авторських коментарях до Пісні 14, а також і в самих текстах віршів із „Саду божественних пісень“. Зокрема, у Другій пісні біблійним порівнянням Григорій Сковорода підкреслює радість від єднання душі з Богом: *Спѣши жь во вѣчну радость крыльми умными отсель, ты там обновши [младость], как быстропарный орел* [10, с. 35] – пор. у Біблії: *...ті ж, що на Господа вповають, відновлюють сили, немов орел, здійсмають крила*. Зауважимо авторський епітет *умными*. Філософ, на наш погляд, указує, що є розумним і правильним усякій християнській душі прагнути до возз'єднання зі своїм Творцем, реалі-

зуючи тут повчальну функцію біблійних порівнянь. Крім того, Г. Сковорода в аналізованому вірші утворює і власні високопоетичні порівняння, що ілюструють поривання душі до Бога, обираючи об'єкти, які мають значення невідворотного, спрямованого в одному напрямку руху: *Как поток к морю скор, так сталь к магниту прядет, пламень дрожит до гор, так дух наш к богу взорвет* [10, с.35]. Процитоване вище біблійне порівняння, яке використане в кінці вірша, є підсумком і підтвердженням думок Г. Сковороди.

Цитує біблійні порівняння Григорій Сковорода і в моралях до байок, які теж наповнені здебільшого релігійним змістом. Деякі з цих порівнянь згодом повторюються у філософських творах з авторським коментарем: *...крѣпка, яко смерть любов божія – вот единственная дверь к райскому вкусу* [10, с. 127]. І в байках, і в філософських творах автор виявляє своє розуміння біблійних текстів. Зауважимо, що його тлумачення відзначаються лаконічністю і простотою, наближаючи Біблію до читача, порівняймо у Пісні Пісень: *Любов бо, як смерть сильна ...* [13, с. 745]. Як бачимо, у цитованій компаративній конструкції не йдеться про те, що це Божа любов. Однак і Г. Сковорода, і богослови підкреслюють, що Пісня Пісень – це алегорія, у ній „відтворено любов Ягве-Господа до свого народу Ізраїля...“, а також йдеться про віковічну Божу любов до кожної окремої душі [13, с. 739], невідворотну, як смерть. Сковорода додає, що Божа любов відчиняє двері до раю. Дослідники твердять, що „за життя Сковороди лунали голоси протесту тих, хто не розумів його трактування біблійних історій, про що й скаржився філософ своєму учневі: „Багато, не розуміючи мене, роблять наклепи, начебто я відкидаю історію Старого й Нового Заповіту, тому що визнаю й сповідаю в ній духовний розум, відчуваю Богом писаний Закон і добавачу сутне через буквальний смисл. Я доповнюю цим історію, а не руйную, бо як тіло без духа мертве, так і Святе Письмо без віри“ [8, с. 162–163]. У наведеній цитаті Г. Сковорода також використовує біблійне порівняння, трансформувачи його відповідно до мети свого висловлювання, тим самим доповнюючи, розвиваючи біблійну історію, пор.: *Коли брат або сестра будуть нагі й позбавлені засобів щоденного прожитку, і хтонебудь з вас до них скаже: „Йдіть собі з миром, грійтесь та годуйтеся“, і не дасть їм потрібного для тіла, то що це допоможе? Так само й віра, коли діл не має, мертва сама в собі* [13, с. 285]. Отже, за Г. Сковородою, не тільки віра не підкріплена добрими ділами мертва, але й читання Святого Письма без віри не матиме духовного впливу на читача, не спонукатиме творити добрі діла.

Також цитовані в байках біблійні порівняння увиразнюють повчальний зміст байки, допома-

гають чіткіше передати суть алегоричної оповіді. Так, у байці „Старуха и Горшечник“ з біблійного порівняння розуміємо, чому філософ саме горщик обрав як алегоричний образ настанови, що не варто судити про щось тільки з його зовнішнього вигляду. Водночас, ця компаративна конструкція натякає, що люди, які так чинять, не є розумними: *Утроба буяго, яко сосуд сокрушен и всякого разума не удержит* [10, с. 108].

Відзначимо також, що Григорій Сковорода у своїх творах цитує біблійні порівняння переважно без змін, рідше перефразовує їх, як описано вище. Але навіть видозмінені порівняння легко співвідносяться з біблійними відповідниками, адже Г. Сковорода добирає тільки власний суб'єкт порівняння, об'єкт же залишає незмінним. Цікавим є місце в одному з діалогів, де поведінку самовпевнених, недбалих людей Г. Сковорода описує за аналогією до євангельської притчі про чоловіка, який збудував свій дім на піску, а несподіваність руйнування цього дому передає через порівняння з іншою книгою Біблії, „згущуючи“ біблійне слово (пор. заувагу до такої концентрації біблійних цитат одного з учасників діалогів Сковороди: *Ты толь загустил рѣчь свою библейским лоскутьем, что нѣльзя разумѣть* [10, с. 159]): *Старик Афонька с женою своею построили себѣ хатку на льду. В седмый день с полночи пришол, как тать, дождевой поток* (підкреслення наше. – І. С.) *и стащил их с хранинкою в потоп* [10, с. 146]. Г. Сковорода підкреслює несподіваність приходу відповідальності для беззаконників і грішників, людей безтурботних. Порівняймо в Біблії: *Той же, хто слухає й не чинить, схожий на чоловіка, який збудував дім свій на землі, без підвалин. Води наперли на нього, й він відразу завалився, і руїна того дому була велика* [13, с. 82]; *Самі бо знаєте, що день Господній прийде, як злодій вночі* [13, с. 256]. Водночас, добір засобів для зниження стилю: *старик Афонька, хатка, стащил*, – слугує вказівкою на те, що таке може трапитися з кожною людиною, з твоїм знайомим, а не з абстрактним чоловіком із біблійної притчі.

Г. Сковорода також утворює власні порівняння за аналогією до біблійних (добирає оригінальний об'єкт порівняння, замінює показник порівняння та основу), при цьому цитуючи те місце Біблії, яке наштовхнуло його на створення компаративної конструкції: *Не виной ли сей образ человека благочестивого. А для чего не уподобить его слону* (підкреслення наше. – І. С.), *если пророк Малахия уподобляет быку? „Возсияет вам, боящимся имени моего, солнце правды и исцеление в крыльях его. И изыдете, и възграете, яко же тѣлцы, от уз разрѣшенни“* [10, с. 239]. Особливо продуктивними для творення на їх основі нових авторських порівнянь є компаративні конструкції із Книги Приповідок зі сполучником

„ніж“ і основою порівняння „ліпше“, „ліпший“, „кращий“. Вони мають повчальний зміст і слугують для вираження певних морально-етичних настанов, порівняймо: *Лучше мнѣ сухарь с водою, нежели сахар с бедою* [10, с. 324] – *Ліпше шматок хліба та мир до нього, ніж хата, повна жертвенно м'яса та незгода* [13, с. 718].

Функцію повчання біблійні порівняння виконують й у листах Григорія Сковороди. Тут філософ настановляє своїх кореспондентів жити згідно з Божими законами: *Ей! Лучшее голый, да правый нежели богатый беззаконник* (лист до Є. Урюпіна) [10, с. 452] – пор. у Біблії: *Ліпший малий достаток, що в праведника, ніж велике багатство в беззаконних* [13, с. 678]; *Бувай здоров вельми дорога мені голова, сполучай зміїну мудрість з голубиною простотою* (лист до М. Ковалінського, переклад з латинської) [10, с. 404] – пор. у Біблії: *Будьте, отже, мудрі як змії, і прості, як голубки* [13, с. 18].

Отже, біблійні порівняння у творчості Григорія Сковороди відіграють помітну роль: за зразком біблійних текстів, вони слугують для зв'язку творів різних жанрів в одне ціле, свідчать, що написання цих творів підпорядковане одній меті – плекати і поширювати Боже слово; їх повторюваність є рисою біблійного стилю і сприяє підкресленню важливості окремих біблійних істин для самого автора та його реципієнта; їх тлумачення підпорядковане прагненню наблизити Боже слово до читачів. Порівняння, використані у байках, увиразнюють і пояснюють алегоричний зміст байки. Також на основі компаративних конструкцій зі Святого Письма, Г. Сковорода утворює власні порівняння, розгортає одне порівняння в цілі поезії із „Саду божественних пісень“. Порівняння повчального змісту, як і в Біблії, у творах Г. Сковороди використовуються з метою вказівки на моральні і духовні орієнтири, як реципієнтам творів письменника, так і його кореспондентам. Врешті, сучасні автори творів про Григорія Сковороду теж влітають у свої тексти біблійні порівняння, використані філософом: Василь Шевчук у книзі „Предтеча“ вкладає у уста Сковороди євангельські слова: „Будьте кроткі, як голубки, а мудрі, як змії“ [2, с. 198], забезпечуючи цим наступність традиції цитування Божого слова у творах сучасної української літератури, яка вимагає, на наш погляд, детальнішого вивчення і може бути темою подальших наукових розвідок.

Література

1. Головащенко С. І. Біблієзнавство. Вступний курс: навч. посібник / С. І. Головащенко. – К. : Либідь, 2001. – 496 с.
2. Коваль А. П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові / Алла Коваль. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.

3. Лучук І. Псалтир у тисячолітньому контексті української поезії / І. Лучук // Урок української. – 2002. – № 2. – С. 54-55.
4. Мень А. Мир Біблії / Александр Мень. – М. : Книжная палата, 1990. – 144 с.
5. Паласюк Г. Природна релігія та церква у системі поглядів Г. Сковорода / Галина Паласюк // Мандрівець. – 1998. – № 1. – С. 44-47.
6. Пахаренко В. І. Українська поезика / В. І. Пахаренко. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2002. – 320 с.
7. Сковорода Григорій: дослідження, розвідки, матеріали: зб. наук. праць / упорядники В. М. Нічик, Я. М. Стратій. – К. : Наук. думка, 1992. – 384 с.
8. Сулима В. Біблія і українська література: навч. посібник / Віра Сулима. — К. : Освіта, 1998. – 400 с.
9. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: Семінарії / Леонід Ушкалов. — Харків : Майдан, 2004. – 776 с.
10. Сковорода Г. Вірші. Пісні. Байки. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи / Григорій Сковорода. – К. : Наук. думка, 1983. – 544 с. – [Бібліотека української літератури].
11. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. Переклад проф. І. Огієнка. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2004. – 1375 с.
12. Святе Письмо Старого і Нового Завіту мовою русько-українською. Переклад П. О. Куліша, І. С. Левіцького і Пулюя. – Лондон, 2000 (фотопередрук). – 1074 с.
13. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Переклад о. І. Хоменка. – Рим, 1991. – 1394 с.

Список використаних джерел

Проанализировано влияние текстов Библии на творчество Григория Сковороды сквозь призму использования им сравнений из Священного Писания. Рассмотрено причины появления сравнительных конструкций из Библии в сочинениях философа, способы введения их в текст. Отмечено творение Сковородой оригинальных сравнительных конструкций на материале библейских сравнений.

Ключевые слова: Библия, текст, сравнительные конструкции, субъект сравнения, объект сравнения.

The influence of Bible texts into Hryhorii Skovoroda's creative works through the prism of Bible simile utilization was analyzed. The reasons of Bible simile emergence in the philosopher's works and means of their introduction in text were studied. Building of Skovoroda's own similes based Bible similes was mentioned.

Key words: Bible, text, simile, subject of simile, object of simile.